

Motion till riksdagen 2010/11:So543

av Maria Wetterstrand m.fl. (MP)

På barns villkor

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut	3
Stärkt barnperspektiv	7
Barnkonventionen i svensk lag.....	7
Lokala och regionala barnombud	7
Stjärnfamiljer	8
Föräldraskapspresumtion	8
Fler än två vårdnadshavare.....	8
Barnkunskapscenter	9
Barn och unga med funktionsnedsättning	9
Tid för barn	10
Föräldraledighet	10
Barn tid.....	11
Barns inflytande	11
Elevmakt	11
Elevmajoritet i skolstyrelser	12
Rösträttsålder	12
Samhällsplanering på barns villkor	12
Lekytter.....	13
Bilfria zoner och säkra skolvägar	13
Skola och förskola.....	14
Flickor och pojkar	14
Elevhälsan	14
Psykisk ohälsa och självmord.....	15
Mobbning.....	16
Likabehandlingsplaner	16
Arbetsmiljön i förskolan.....	17
Modersmålsstöd	17
Fritidshem	18
Bättre inomhusmiljö.....	18
Barnomsorg på obekvämt arbetstid	19
Familjens ekonomi	19

Fel! Okänt namn på

Höjt bostadsbidrag för ensamstående	20
Hemstöd för ensamstående föräldrar	20
Vräkning av barn	20
Utsatta barn	21
Socialtjänsten.....	21
Barnahus.....	21
Barns rätt till eget biträde	22
Barnkompetens i rättsväsendet	22
Barn som bevittnat våld mot nära anhörig.....	23
Familjerådslag	23
Barn i asylprocessen	24
Barns hälsa och ohälsa.....	24
Barns rätt till vård.....	24
Barns läkemedelsanvändning	24
Flexibel åldersgräns mellan BUP och vuxenpsykiatri	25
Asylsökande barn	25
Papperslösa barn.....	26
Ensamkommande barn	27

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra FN:s barnkonvention till svensk lag.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta utreda en konstruktion för lokala och regionala barnombud.
3. Riksdagen begär att regeringen återkommer med ett lagförslag om vad som anförs i motionen om föräldraskapspresumtion.¹
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten för barn att ha fler än två vårdnadshavare.¹
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett barnkunskapscenter.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utvärdering av de åtgärder som utförts i kommunerna i och med att 2010 utsågs till tillgänglighetens år.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell informationskampanj om barn och unga med funktionsnedsättning.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda om rätten till förkortad arbetsdag med upp till 25 % av normal arbetstid kan utsträckas till dess att barnet fyllt 15 år.²
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda förslaget om barntid.³
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det åter bör bli tillåtet med lokala styrelser med elevmajoritet vid gymnasieskolorna.⁴
11. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändringar i relevant lagstiftning så att rösträttsåldern sänks till 16 år för val till riksdagen och till kommun- och landstingsfullmäktige samt för folkomröstningar.⁵
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hur barn och unga kan ges förbättrade möjligheter att delta i samhällsplaneringen.¹
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Boverket i uppdrag att ta fram en norm för barns tillgång till lektyr.¹
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Trafikverket för kommunernas detaljplanering bör utfärda rekommendationer om bilfria zoner kring alla skolor med självklart undantag för funktionshindrade och nödvändiga transporter.⁶

Fel! Okänt namn på

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Trafikverket bör utfärda en maxhastighet på 30 km/h i tätbebyggda områden med oskyddade trafikanter.⁶
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Trafikverket bör ges i uppdrag att ta fram en plan för att grundskolor ska ha trygga gång- och cykelbanor till och från skolan senast 2015.⁶
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för att kompetensen kring självmord ökar bland landets elevhälsopersonal och annan skolpersonal.⁴
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Socialstyrelsen i uppdrag att göra en nationell översyn av tillgängligheten till och kvaliteten på elevhälsan.⁴
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetsmiljölagen.⁴
20. Riksdagen begär att regeringen återkommer med ett lagförslag som stärker barns rätt till modersmålsundervisning i förskolan.⁴
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utredning av situationen på fritidshemmen.⁴
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en uppföljning av lagstiftningen som reglerar kommunernas skyldighet att agera när ett barn utsätts för mobbning i skolan.⁴
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en uppföljning av skolans likabehandlingsplaner.⁴
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett skol-ROT införs för att rusta upp offentliga byggnader som barn vistas i.⁷
25. Riksdagen begär att regeringen lägger fram ett förslag till ändring av lagen så att rätt till barnomsorg på obekvämt arbetstid införs.⁴
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utredning om möjlighet till hemstöd för ensamstående föräldrar.
27. Riksdagen begär att regeringen återkommer med ett förslag för att ytterligare förstärka vikten av att barn inte vräks.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vad Barnskyddsutredningen föreslagit om socialtjänsten.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barnahus.⁸
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten till ett eget offentligt bidrag för barn.¹
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att barnkompetensen ökar inom rättsväsendet.⁸

Fel! Okänt namn på

32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utredning om att barn ska betraktas som brottsoffer när de bevittnat våld mot en nära anhörig.⁸
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Socialstyrelsen får i uppdrag att göra en översyn av familjerådsmodellen.
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att asylsökande barns situation förbättras i asylprocessen.³
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka barns rätt till vård när skilda föräldrar har gemensam vårdnad.¹
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge lämplig myndighet i uppdrag att sammanställa underlag till och ge ut en svensk barn-FASS.
37. Riksdagen begär att regeringen skyndsamt återkommer med ett förslag om en flexibel åldersgräns mellan BUP och vuxenpsykiatri.
38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om asylsökande barns rätt till terapeutisk vård.³
39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen snarast bör återkomma med ett lagförslag om papperslösa barns rätt till sjukvård.³
40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör utreda de ensamkommande barnens situation och hälsoaspekter med ett tydligt könsperspektiv.³
41. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kommuner inte ska kunna säga nej till att ta emot ensamkommande flyktingbarn.³

¹ Yrkandena 3, 4, 12, 13, 30 och 35 hänvisade till CU.

² Yrkande 8 hänvisat till AU.

³ Yrkandena 9, 34 och 38–41 hänvisade till SfU.

⁴ Yrkandena 10, 17–23 och 25 hänvisade till UbU.

⁵ Yrkande 11 hänvisat till KU.

Fel! Okänt namn på

⁶ Yrkandena 14–16 hänvisade till TU.

⁷ Yrkande 24 hänvisat till FiU.

⁸ Yrkandena 29, 31 och 32 hänvisade till JuU.

Motivering

Våra barn är det värdefullaste vi har oavsett om det är våra egna eller andras. Vi som är vuxna borde vara mer rädda om och värna våra barn som är allas vår framtid. I ett barnvänligt samhälle, så som Miljöpartiet ser det, är det inte bara de närmaste familjemedlemmarna som räknas. Där finns även tid och plats för fler vuxna som engagerar sig i barnen. Vi vill bygga ett samhälle för barn och därmed för framtiden.

Barn ska få vara barn. En lekfull och trygg barndom borde vara alla människors rättighet. Det är ett gemensamt vuxenansvar att värna barnen och deras trygghet. Men tyvärr ser inte alltid verkligheten ut så. Vi lyfter i denna motion fram några förslag för att skapa bättre livsvillkor och ett ökat inflytande för barn och unga i sina liv och i samhället.

Barn förtjänar att respekteras på samma sätt som vuxna. Barn har rätt att i skolan få de verktyg som de behöver med sig i livet. Föräldrar och barn ska ha goda möjligheter att påverka undervisningen och kunna välja skola och pedagogik som passar varje barn. Barn måste få tid med vuxna i skola och förskola. Det är inte acceptabelt att en lågkonjunktur går ut över barnen. Att investera i barn är en investering för framtiden.

Miljöpartiet vill att flickor och pojkar ska ha lika möjligheter att utvecklas och leva sina liv utan att hämmas av rådande könsroller.

Det behövs en politik som ger ökade resurser till de familjer som har det sämst ställt för att minska klyftorna i Sverige.

Miljöpartiet vill att alla familjer ska vara synliga i samhället. En familj bör bygga på kärlek och respekt, inte på en viss form. Samhället ska formas utifrån alla de familjekonstellationer som finns.

Miljöpartiet vill se en mångfald av verksamheter inom barnomsorgen. För oss är det viktigt att föräldrar har möjlighet att välja den omsorg som passar dem och deras barn bäst.

Miljöpartiet vill öka eleverns inflytande över skolan. Det som behövs är en miljö och en verksamhet som är anpassad efter barns behov och där de känner sig sedda och delaktiga.

Miljöpartiet står på de utsatta barnens sida.

Miljöpartiet vill ge barn möjlighet till mer tid med sina föräldrar. I dagens samhälle är det många som känner stress i sin vardag.

Barn är barn. De har rätt att vara barn. De finns till för sin egen skull. Barnets rättigheter måste avspeglas tydligt i samhället. Detta kräver konkreta förändringar.

Fel! Okänt namn på

Stärkt barnperspektiv Barnkonventionen i svensk lag

FN:s konvention om barns rättigheter antogs 1990. Ändå är den inte införd fullt ut i svensk lagstiftning. Sverige har en moralisk skyldighet att gå före och visa vägen för de nationer som har svårt att förverkliga barnkonventionen på grund av brist på ekonomiska och andra resurser. En förutsättning för detta är att barnkonventionen blir en del av den svenska lagstiftningen. Först när konventionens olika paragrafer får status av allmän svensk lag, kan man beivra myndigheters brott mot konventionen. Om barnkonventionen var införlivad i svensk lag skulle kraven på kunskap om barns behov och rättigheter hos myndigheter och beslutsfattare öka.

Socialutskottet har vid upprepade tillfällen valt att avstyrka ett stort antal motioner från flera olika partier med krav på att FN:s barnkonvention ska införlivas i svensk lag. Riksdagen har sedan följt utskottets förslag. Utskottets motiv för avslag är att svensk lag redan skulle leva upp till åtagandena i deklARATIONEN. Vi anser inte att det håller.

Regeringen bör återkomma med ett förslag på hur det låter sig göras.

Lokala och regionala barnombud

För att säkerställa att barns rättigheter respekteras krävs en ständig uppföljning och bevakning av rättighetsfrågorna.

Miljöpartiet anser att det på lokal och regional nivå ska finnas barnombud. I dag finns lokala barnombud i vissa kommuner, vilket vi tycker är positivt. Det vill vi se över hela landet. De lokala barnombuden bör arbeta gentemot kommunen. De bör vara delaktiga i pågående processer för att bevaka att barns och ungas behov, intressen och rättigheter tas tillvara i verksamheten och i beslut som fattas. De ska se till att barn kommer till tals i sammanhang som berör dem. De bör också ha till uppgift att informera och utbilda barn och vuxna om FN:s barnkonvention. Barnombudet ska omfattas av sekretesslagstiftningen och ska inte agera utan att barnet gett sin tillåtelse.

Miljöpartiet vill, för att ytterligare stärka barns och ungas rättigheter, även tillsätta regionala barnombud, kopplade till Barnombudsmannen. De skulle förslagsvis kunna finnas på länsstyrelserna. De skulle kunna arbeta med strukturfrågor, genomförande av barnkonventionen och att tillvarata och stärka barns och ungas rätt att uttrycka sina åsikter på regional nivå. De regionala barnombuden ska bevaka att barnperspektivet finns med i beslut som fattas på regional nivå.

Stjärnfamiljer

Verklighetens familj består inte alltid av mamma-pappa-barn. Mer än vart femte barn växer i dag upp i en annan familjekonstellation än med båda sina biologiska föräldrar. Alla familjer måste vara synliga i samhället. I dag är samhället fullt av bonusbarn, extrapappor och flatmorsor. För att illustrera att familjer kan se olika ut använder vi begreppet stjärnfamiljer. Familjer, precis som stjärnor, spretar lite åt olika håll men lyser ändå klart. Familjer ska bygga på kärlek och samhörighet och inte på en norm om hur de bör se. All politik måste genomsyras av ett stjärnfamiljsperspektiv där man tar hänsyn till alla former av familjer. Allt för länge har politiken utgått från att alla familjer är klassiska kärnfamiljer. Det finns därför en lång rad lagar och regler som måste moderniseras. För barnens skull är det viktigt att alla betraktas som riktiga familjer. Inget barn ska behöva växa upp med en känsla av att den egna familjen inte riktigt duger för att den inte stämmer med normen om hur en familj ska se ut. Inget barn ska behöva fara illa för att samhället inte tar hänsyn till den form av familj som det barnet har.

Föräldraskapspresumtion

Lagstiftningen behöver uppdateras så att alla de personer som barnen betraktar som sina föräldrar också kan vara det i juridisk mening, även om alla inte nödvändigtvis är biologiska föräldrar. Ett exempel är att samma regler för föräldraskapspresumtion bör gälla oavsett föräldrarnas kön. Idag blir båda parterna i ett olikkönat äktenskap automatiskt juridiska föräldrar redan från barnets födsel, men om två kvinnor skaffar barn utan hjälp av den svenska sjukvården blir endast kvinnan som fött barnet juridisk förälder från födseln, medan den andra mamman måste ansöka om att adoptera barnet. För att trygga barnets tillgång till båda sina föräldrar bör det införas en moderskapspresumtion för tjejer som motsvarar dagens faderskapspresumtion för olikkönade par. Regeringen bör återkomma med ett lagförslag angående detta.

Fler än två vårdnadshavare

Det bör bli möjligt för ett barn att ha flera vårdnadshavare. Tydligast är det kanske i de fall det redan vid barnets födsel finns fler än två föräldrar som till exempel när två samkönade par skaffar barn ihop, men man kan även tänka sig nya familjebildningar där det skulle vara en fördel för barnet att kunna ha fler än två vårdnadshavare. I dessa fall kan det finnas fler än två vuxna människor som betraktar sig som föräldrar till ett barn – och som barnet betraktar som sina föräldrar. Trots det är det bara två personer som får vara juridiska vårdnadshavare. Det bör därför utredas hur ett barn ska kunna ha fler än två vårdnadshavare.

Fel! Okänt namn

Barnkunskapscenter

Miljöpartiet föreslår att ett nationellt barnkunskapscenter utreds. Centrets uppgift skulle kunna vara att samla all forskning om barn och barns villkor, hur de mår, vad de har för behov och vad de vill. Den informationen är viktigt för att kunna dra slutsatser om hur vi förbättrar samhället och vardagen för barn.

Barn och unga med funktionsnedsättning

FN:s konvention om barnets rättigheter säger att inget barn får diskrimineras eller stängas ute från en aktivitet bara för att hon eller han har en funktionsnedsättning.

En typ av diskriminering innebär en sämre behandling av människor vilken har samband med deras funktionshinder. Ibland är det frågan om en ”tycka synd om”-mentalitet, eller fördomar om vilka begränsningar ett funktionshinder kan föra med sig.

En annan typ av diskriminering bygger på att samhället har byggt sina fysiska strukturer på ett otillgängligt sätt. Vår bild är att hela samhället ska vara tillgängligt för alla.

Barn och unga med funktionsnedsättning ska ha samma möjlighet som andra barn och unga att delta i friluft-, kultur- och fritidsaktiviteter samt tillgång till skola och förskola. Fritid är dock ingen lagstadgad verksamhet. Barnombudsmannen påtalar i en rapport *Mer än bara lite kul* från 2007, att det finns en otydlighet angående vem i kommunen som har ansvar för att barn och unga med funktionshinder får möjlighet till bra fritidsaktiviteter. Många fritidsförvaltningar anser att det är handikappföreningar, handikappidrotten eller rehabiliteringen som ska ordna så att barn med funktionsnedsättningar kan ha en aktiv fritid. Ändå är det kommunerna som, enligt socialtjänstlagen, har det yttersta ansvaret att verka för att varje medborgare som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter svårigheter i sin livsföring ska få möjlighet att delta i samhällets gemenskap och leva som andra.

Vi driver frågan om att bristande tillgänglighet ska räknas som diskriminering. Om en sådan lagstiftning kommer på plats kommer den att påskynda utvecklingen.

2010 är tillgänglighetens år. Frågan är nu hur arbetet har framskridit i kommunerna och vad som ännu inte blivit gjort. Ur ett barnkonsekvensperspektiv är det intressant att få kunskap om hur det har förbättras för barn och unga vad det gäller fysisk tillgänglighet och förändring av attityder. Hur går Sveriges kommuner vidare så att inte detta avstannar i och med att ”tillgänglighetens år” tar slut?

Vi menar också att det behövs en nationell informationskampanj om barn och unga med funktionsnedsättning angående de hinder som försvårar delaktighet i förskolan och i skolan samt fritidsaktiviteter.

Tid för barn

Undersökningar visar att småbarnsföräldrar är de som är mest stressade. Att få ihop det så kallade livspusslet är en utmaning för nästan alla småbarnsfamiljer. Självklart påverkar den ibland stressiga situationen barnen. Vi tycker att det är viktigt att hitta lösningar för att småbarnsåren ska bli bra för både föräldrar och barn. Lösningarna ska vara flexibla så att varje familj kan välja en lösning som passar just dem, deras vardag, behov och önskningar. Familjer är olika och det finns stor variation i hur den vardagliga situationen ser ut. Vi förespråkar förkortad arbetstid, vilket skulle ge alla barn mer tid att vara med sina föräldrar.

Barn önskar sig mer tid med vuxna. För barnens skull måste det vara möjligt för alla föräldrar att hitta en balans mellan arbetsliv och tid med familjen. Föräldrar ska ha möjlighet att vara hemma med barnen när de är små och därefter att gå ner i arbetstid.

Föräldraledighet

En utbyggd föräldraförsäkring ger barn och föräldrar möjlighet att knyta an till varandra under den första tiden. Vi vill på sikt utöka föräldrapenningen till 540 dagar och göra den mer individualiserad, så att en tredjedel går till vardera föräldern och en tredjedel disponeras fritt. Individualiseringen ger en ökad styrning av föräldraförsäkringen och visar tydligt att alla människor som har skaffat barn har ett personligt ansvar. Med en jämnare fördelning av föräldraledigheten skapas mer jämställdhet både i hemmet och på arbetsmarknaden.

Merparten av föräldraförsäkringens dagar utbetalas enligt SGI-ersättning (sjukpenninggrundande inkomst). En försäkrad förälder som helt eller delvis avstår från förvärvsarbete har i dag rätt att behålla sin sjukpenninggrundande inkomst fram till barnens ettårsdag. Därefter krävs det att man tar ut fem dagar per vecka av föräldraförsäkringen för att behålla sin SGI. Föräldraförsäkringsutredningen föreslår att skyddet av SGI:n förlängs tills det att barnet blir 18 månader. Merparten av alla barn är i dag hemma med en av sina föräldrar tills de är 13–18 månader. Vi anser därför att skyddet för den sjukpenninggrundande inkomsten bör förlängas och gälla tills det att barnet blir 18 månader. Det skulle öka tryggheten för den som är föräldraledig.

Enligt föräldraledighetslagen har varje förälder rätt till förkortad arbetsdag med upp till 25 procent av normal arbetstid, till dess barnet fyllt åtta år. Vi menar att den tiden ska utsträckas till dess barnet fyllt 15 år. Även föräldrar till tonåringar kan behöva gå ner i tid för att bättre finnas till hands för sina barn.

Fel! Okänt namn

Barntid

Många människor upplever i dag att de inte har tillräckligt med tid för sig själva, sina barn, vänner och släktingar. Framför allt småbarnsföräldrar har svårt att få vardagslivet att gå ihop. Karriär ska kombineras med familjeliv, en aktiv fritid och kanske föreningsliv. Samtidigt tycker de flesta att det är viktigt att tillbringa mycket tid med sina barn när de är små. Miljöpartiet anser att det är angeläget med mer utrymme för föräldrar att vara med sina barn. I dag finns en rätt att gå ned i arbetstid till 75 procent under barnets första åtta år. För många människor är detta ändå inte möjligt av ekonomiska skäl.

För att skapa större möjlighet för människor att kombinera arbete och livet som småbarnsförälder föreslår Miljöpartiet en reform som vi kallar barntid utreds. Barntid skulle kunna innebära en rättighet att gå ned i arbetstid till 50–75 procent mot en ersättning på 2 500 kronor per månad. Barntid är helt individualiserad och går inte att överlåta till den andre föräldern. Den kan utnyttjas av båda föräldrarna samtidigt eller var för sig. Barntidsförslaget skulle kunna ge föräldrarna möjlighet att gå ned i arbetstid och dela på föräldraskapet, vilket ger fördelar ur både barn- och föräldraperspektiv. Ersättningen ska vara pensionsgrundande. Vi menar att detta förslag för att ge föräldrar mer tid med sina barn bör utredas.

Barns inflytande

Elevmakt

Skolan har till uppgift att fostra demokratiska individer med respekt för medmänniskor och deras olikheter.

Miljöpartiet använder begreppet elevmakt när det gäller elevers inflytande, för att särskilt betona var makten i skolan ska ligga. Elevmakt handlar dels om den enskilde elevens makt över sitt liv och sin inläring, dels om den kollektiva makt elevråd och liknande kan utöva. För att förbättra förutsättningarna för ökad demokrati inom skolan anser vi att varje skola ska ha ett fungerande representativt forum för elevinflytande.

Det borde vara självklart att elever ges förutsättningar att påverka och att de garanteras en möjlighet att göra sina röster hörda. De ska ha extra stöd för att ta igen undervisning som de missat när de varit frånvarande för arbete med elevinflytande, skyddsombudsarbete, skoltidningsarbete och liknande. Sådant arbete ska givetvis anses vara ett giltigt skäl till frånvaro. Tyvärr är det inte så på alla skolor. Miljöpartiet vill att detta stöd ska garanteras i skollagen. Elevernas möjligheter till att arbeta med elevinflytande ska motsvara de som gäller på en arbetsplats. Därför anser Miljöpartiet att det ska framgå av en elevs slutbetyg om denne engagerat sig i elevinflytandearbete. Vad som är att betrakta som elevinflytandearbete ska tydliggöras i skollagen. Detta bör regeringen återkomma till riksdagen om.

Elevmajoritet i skolstyrelser

Efter ett beslut i riksdagen 1997 startades en försöksverksamhet med lokala skolstyrelser med elevmajoritet i kommunala gymnasieskolor. Den möjligheten avskaffades dock 2006. Elevorganisationer (Svea och Sveriges Elevråds Centralorganisation), lärarorganisationerna (Läraryrket och Lärares Riksförbund) samt Skolledarna var alla positiva till lokala styrelser med elevmajoritet. De lokala styrelserna var ofta en viktig injektion i arbetet med att involvera eleverna djupare i skolarbetet och öka demokratiseringen av skolan. Försöket var mycket positivt. Miljöpartiet anser att möjligheten att införa lokala styrelser med elevmajoritet vid gymnasieskolorna i Sverige ska återinföras.

Rösträttsålder

I dag är den genomsnittliga åldern för förstagsväljare i Sverige 20 år. Många är på väg att påbörja sitt 23:e levnadsår innan de får rösta för första gången. Det är konsekvensen av att inte ges rösträtt förrän man fyllt 18 år. Unga har i dag en helt annan möjlighet än tidigare generationer att ta del av såväl internationell som nationell politik. Det finns långt fler svenska och utländska tv-kanaler, tidningar och Internetsidor än då beslutet om 18 års rösträttsålder fattades. Miljöpartiet föreslår att rösträttsåldern ska sänkas till 16 år. På så vis skulle genomsnittsåldern på förstagsväljarna bli 18 och de allra äldsta ska till att fylla 20. En av de främsta och viktigaste effekterna skulle bli att politiker i kommun, landsting och riksdag skulle tvingas att faktiskt lyssna och ta hänsyn till ungas åsikter och värderingar på ett helt annat sätt. Sedan 1999 är rösträttsåldern i det svenska kyrkovalet 16 år. Motiveringen är att man tar till vara ungdomars engagemang genom att ge dem möjlighet att påverka. I resten av världen är det 13 länder som har lägre rösträttsålder än 18 år. I Schweiz får 16-åringar rösta i kommunala val och i folkomröstningar, i Tyskland får 16-åringar rösta i ett antal delstater och i Österrike har man fattat beslut om att 16-åringar får rösta i allmänna val och i folkomröstningar. Miljöpartiet tror att de ungdomar som får möjlighet att vara med och besluta om sin framtid, också ansvarar för den.

Samhällsplanering på barns villkor

Städer med mer grönska, färre bilar och färre parkeringsplatser ger både bättre luft, mindre buller och en ökad rörlighet för barn och unga. Samhällen ska planeras så att barn kan cykla och gå mellan exempelvis bostaden, skolan och fotbollsträningen. För barn, som har ett begränsat rörelseområde, är det särskilt viktigt hur närmiljön påverkas och utformas. Barn tillbringar oftast en större del av sin tid i närheten av sin bostad än den vuxne gör.

Fel! Okänt namn på

Det handlar ytterst om att tillgodose barns och ungdomars behov och intressen utifrån FN:s barnkonvention. I den nationella strategin för att förverkliga barnkonventionen som antogs av riksdagen 1999 finns en punkt som säger att ”barns och ungdomars inflytande i samhälls- och trafikplaneringen ska öka”.

Plan- och bygglagen som reglerar den fysiska planeringen vilar på principerna om medborgarinflytande och människors delaktighet, och lagen skiljer inte på barn och vuxna. Det bör utvecklas metoder för barn och ungdomars inflytande i planarbete. Barnkonsekvensanalyser ska göras vid alla beslut där barns miljöer påverkas. Ett exempel på att barn har fått vara med och påverka är Vägverket som med goda resultat har involverat barnen i sin planering.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med en strategi för att skapa förbättrade möjligheter för barn och unga att delta i samhällsplaneringen.

Lekytor

Bra lekytor är väsentligt för barns utveckling. Barn har ett behov att röra sig på stora ytor. De behöver kunna springa och röra sig på ett yvigt och ostrukturerat sätt. Det finns en stor hälsopotential i den fria leken. Den ger välbefinnande och glädje och fungerar avstressande utan de prestationskrav som finns inom idrotten. Närhet till skog och naturlig miljö för daglig lek och utevistelse är bra för barns utveckling, motorik, motion och rekreation. Det underlättar även för barns återhämtning från stress och är en del av folkhälsoprogrammet. Platser för spontanidrott och lek borde vara en självklar del i stadsplaneringen. Dessa platser bör även vara anpassade för funktionsnedsatta barns lek- och idrottsbehov. Det finns normer för antal parkeringsplatser, men inte för lekytor. Syftet med en norm är bland annat att hjälpa kommuner och bostadsföretag att skapa ett förhållande och riktlinjer mellan olika behov i samhällsplaneringen. I det här fallet handlar det om barns behov av lekytor eller parklek och möjlighet till fri lek i sitt närområde. Med anledning av detta vill Miljöpartiet att Boverket får i uppdrag av regeringen att ta fram en norm för barns tillgång till lekytor.

Bilfria zoner och säkra skolvägar

Många föräldrar känner sig så oroliga för att låta sina barn på egen hand ta sig till och från skola och fritidsaktiviteter att de väljer att skjutsa dem i bil. Oron har ofta sin grund i osäkra skolvägar. Till exempel kan det saknas cykelvägar, trafikljus och övergångsställen. Detta skapar onödigt många korta bilresor. Miljöpartiet anser att ingen ska behöva känna sig tvungen att skjutsa sina barn till skolan. Barn måste kunna känna sig säkra i den närmiljö som de vistas i dagligen. Skjutsandet i sig innebär många gånger trafikproblem runt skolorna som då blir anledningen till att föräldrar inte vågar låta barnen gå eller cykla till skolan. Många framgångsrika kommunala exempel visar att det finns en stor potential att minska bilåkandet till skolor och samtidigt förbättra säker-

heten, minska utsläppen av klimatgaser och öka barnens vardagsmotion. Miljöpartiet anser att det är dags att ta ett större grepp och inte nöja sig med frivilliga projekt på kommunal basis. Vi anser att alla skolor ska ha en bilfri zon i anslutning till entrén. Kommunen ska utifrån statliga rekommendationer få möjlighet att anpassa detta till lokala förhållanden. Där det inte fungerar, framför allt i stadsmiljö, ska skolan kunna ansöka om undantag. Självklart ska det råda undantag för funktionshindrade och nödvändiga transporter till skolan. Alla skolor bör också ha mötesplatser en bit ifrån skolan där föräldrar vid behov kan släppa av barnen om de får skjuts eller blir hämtade. Alla skolor ska också – utan undantag – ha fungerande och trygga gång- och cykelbanor till och från skolan. Omkring alla skolor ska lågfartszon gälla, dvs. max 30 km/h.

Vägverket ges uppdraget att ta fram en plan för att detta ska vara uppfyllt senast till 2015. Barnens skol- och fritidsvägar bör prioriteras vid utbyggnad av gång- och cykelbanor. Behovet av sådana utbyggnader är ofta väl kartlagt av kommunerna, som vet var de mest osäkra trafiksituationerna finns. Vägverket bör också få i uppdrag att ta fram riktlinjer och förslag till samfinansiering av viktiga satsningar i infrastrukturen så att kommunerna kan leva upp till dessa krav. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Skola och förskola

Flickor och pojkar

Miljöpartiet anser det vara av vikt att man inom skola och förskola kontinuerligt för en diskussion om medvetna och omedvetna skillnader i förhållningsätt gentemot pojkar och flickor och vilka konsekvenser dessa skillnader får. I dag begränsas individens möjligheter att utveckla sig själva och sin identitet av normer för hur man förväntas bete sig som pojke eller flicka.

Lärares och förskolelärares förhållningsätt gentemot barn och elever är av avgörande betydelse för vilka attityder och beteenden som barn och elever utvecklar. De bör fungera som föredömen och det är av stor vikt att deras undervisning, pedagogiska verksamhet och handlingar speglar en genuin förståelse och insyn i genusproblematiken.

Elevhälsan

Vi behöver en elevhälsa som är mer tillgänglig och med bättre kvalitet i Sverige. I flera år har rapporterna om elevernas psykiska och fysiska hälsoproblem duggat tätt. Det är viktigt att tidigt upptäcka problem hos barn och unga samt att åtgärda dem. Elevhälsan har här en påtagligt viktig uppgift. Barn behöver veta vart de ska vända sig om de mår dåligt fysiskt eller psykiskt eller om de har problem de ej kan lösa själva. Lärare och förskolelärare ska också veta hur de ska göra om de oroar sig för ett barn.

Fel! Okänt namn på

Sociala problem upptäcks ofta i skolan, och skolan har en nyckelroll genom sin möjlighet att fånga upp problem tidigt. Det är viktigt att agera innan problem hunnit utveckla sig. Mobbning, våld, skolk och dåliga skolresultat har ofta psykologiska, eller ibland fysiologiska, orsaker som man kan göra något åt om man kommer in tidigt och på rätt sätt. Elevhälsans arbete är både förebyggande och hälsofrämjande.

Alla skolor i Sverige, fristående som kommunala, är skyldiga att ordna elevhälsa för sina elever. Men kvaliteten av elevhälsan varierar alldeles för mycket mellan olika skolor och olika huvudmän samt att antalet elever per skolsköterska eller skolläkare varierar kraftigt mellan olika kommuner.

I en rapport från Socialstyrelsen, Skolhälsovård från 2006, skriver man att möjligheten att tidigt uppmärksamma och åtgärda hälsoproblem bland elever är större om skolhälsovården har lättillgänglig och erfaren personal. Socialstyrelsens granskning av skolhälsovården har visat att enbart antalet elever per sjuksköterska, läkare eller annan hälso- och sjukvårdpersonal inte är avgörande för om skolhälsovården upplevs tillräcklig. Andra viktiga faktorer är t.ex. tillgängligheten av skolkurator och skolpsykolog samt stöd från en engagerad och kompetent ledning, och där personalen får kontinuerlig fortbildning. Vi menar att det är av stor vikt att elevhälsan finns i barnens vardag och att de har daglig tillgång till åtminstone skolsköterska.

Därför menar vi att Socialstyrelsen bör få i uppdrag att göra en översyn av samtliga grundskolor och gymnasieskolor vad det gäller kvaliteten och tillgängligheten till elevhälsovård.

Psykisk ohälsa och självmord

Psykiska problem kan kosta barn och ungdomar livet. Psykosociala faktorer är inblandade i de flesta dödsfall som drabbar tonåringar. Självmord är den vanligaste dödsorsaken bland pojkar och unga män i åldern 15–29 år, vanligare än trafikolyckor.

Bland flickor och unga kvinnor i motsvarande åldrar är det något mindre vanligt, men även för dem utgör självmord en av de vanligaste dödsorsakerna. Barns och ungdomars psykiska problem måste ses i ett folkhälsoperspektiv.

Den psykiska ohälsan bland barn och unga blir allt mer synlig, och vissa undersökningar tyder på att den har ökat de senaste åren. Det kan handla om magont, huvudvärk eller sömnsvårigheter. Trots att ungdomar objektivt sett har ett gott hälsotillstånd, har de relativt hög vårdkonsumtion. Flera barn och unga söker i dag elevhälsans och elevvårdens hjälp för problem som bottnar i psykosociala faktorer. I en rapport som Socialstyrelsen gav ut 2009 *Skolans metoder för att förebygga psykisk ohälsa hos barn En nationell inventering i grundskolor och gymnasieskolor* drog man slutsatserna att ”skolans uppdrag och roll behöver förtydligas i förhållande till arbetet med att förebygga psykisk ohälsa hos barn och unga”. Socialstyrelsen skriver vidare: ”Det behövs fortsatta studier av de program och strukturerade arbetssätt som skolan använder för att tidigt upptäcka tecken på ohälsa bland elever och om de program och arbetssätt som används för att ge elever med tecken på psykisk ohälsa stöd. Dessutom behövs fördjupade analyser av vad andra program och

arbetsätt, som används i t.ex. arbetet mot mobbning, kan betyda för möjligheterna att förebygga psykisk ohälsa hos barn.” Den sista slutsatsen i rapporten är att skolan behöver bättre tillgång till kunskaper om barns psykiska hälsa och om hur de kan arbeta med att upptäcka tidiga tecken på psykisk ohälsa och själva eller i samverkan med andra ge elever med tecken på psykisk ohälsa rätt stöd.

Kunskapen om och kompetensen kring unga människors självmord behöver öka bland såväl elevhälsopersonalen som övrig skolpersonal för att på ett tidigt stadium kunna fånga upp unga med psykisk ohälsa och **suicida** tendenser.

Mobbning

Allt fler elever uppger att deras skola har ett aktivt arbete för att förebygga mobbning och kränkande behandling. Trots detta minskar inte andelen elever som uppger att de känner sig mobbade. I årskurs 7–9 är det 3 procent av eleverna och i årskurs 4–6 är det 4 procent av eleverna som rapporterar att de känner sig mobbade av andra elever minst en gång i veckan. Bland de barn som var utsatta för mobbning hade tre gånger så många problem med magont och huvudvärk. Nedstämdhet var åtta gånger vanligare än bland elever som sällan eller aldrig mobbades. För att skydda barn mot mobbning i skolan är det viktigt med hög vuxennärvaro och att de vuxna som finns i skolan har tid att vara tillsammans med barnen även utanför lektionstid, till exempel på raster. För det barn som utsätts för en kränkning från andra elever är det viktigt att personalen i skolan reagerar när det händer och aldrig låter det passera. För att de vuxna i skolan ska orka vara närvarande och ingripa krävs att det finns tillräckligt med resurser i form av personal.

År 2006 införde Miljöpartiet tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet en ny lagstiftning som gör att kommuner har skyldighet att agera när ett barn utsätts för mobbning i skolan. Underlåter man att agera har det utsatta barnet rätt att begära skadestånd från kommunen. Detta är ett sätt att tvinga skolorna att tidigt agera när det förekommer mobbning.

Regeringen bör nu göra en uppföljning av den lagstiftningen.

Likabehandlingsplaner

Samtliga skolor är enligt diskrimineringslagen skyldiga att årligen upprätta en likabehandlingsplan. Dessutom är de enligt skollagen skyldiga att upprätta en plan mot kränkande behandling. I arbetet med att ta fram planerna ska eleverna vara delaktiga. Alla elever ska känna till planerna och dess innehåll. Planerna ska innehålla en kartläggning av den aktuella situationen på skolan samt åtgärder på de områden där det behövs. Tanken med planerna är att de ska fungera förebyggande för att förhindra kränkningar och diskriminering och främja alla barns lika rättigheter. Likabehandlingsplanen ska utgå från de fem diskrimineringsgrunderna kön, etnicitet, religion, funktionshinder och sexuell läggning.

Fel! Okänt namn på

En kartläggning som Skolinspektionen gjort visar att det finns brister när det gäller att involvera eleverna i att ta fram planerna. I skolorna behövs mer kunskap om och utbildning i hur man jobbar med diskrimineringsgrunderna. Planerna får inte bli en pappersprodukt för byrålådan utan det behövs ett engagemang och en pågående process kring frågorna. Samtidigt som det blev lag på att alla skolor ska ha likabehandlingsplaner inrättades Barn- och elevombudsmannen som ska övervaka att planerna följs. Arbetet med likabehandlingsplanerna behöver följas upp så att alla skolor arbetar aktivt med att upprätta planer och involvera eleverna i arbetet. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Arbetsmiljön i förskolan

Sedan 1990 gäller arbetsmiljölagen för alla elever från och med första skolåret. Arbetsmiljön i många skolor är dock fortfarande oacceptabel. Brister i såväl den fysiska som psykiska miljön försvårar för skolan att bedriva en god verksamhet och vittnar om en bristande respekt för de elever och den personal som arbetar där. Arbetsmiljölagen är skriven ur ett fackligt perspektiv och är därför inte anpassad till skolans miljö med demokratiska sammanslutningar, som till exempel elevråd. En översyn av arbetsmiljölagen är nödvändig så att den även omfattar ett elevperspektiv. I och med att arbetsmiljölagen gäller i landets skolor har Arbetsmiljöverket möjlighet till inspektioner på skolorna för att undersöka såväl den psykiska som fysiska arbetsmiljön. På förskolor och fritidshem gäller arbetsmiljölagen konstant nog bara personalen. Där omfattar lagen alltså inte barnen, trots att de vistas där långa tider. Barn i de yngre åldrarna har samma rätt till en hälsosam, säker och trygg vardagsmiljö som skolbarnen har. Vi menar därför att arbetsmiljölagen förutom personalen även ska omfatta barnen i förskolor, på fritidshem och i förskoleklasserna precis som den i dag omfattar barnen i skolan samt att det behövs en översyn så att den även omfattar ett elevperspektiv.

Modersmålsstöd

Av alla barn i förskolan har 17 procent ett annat modersmål än svenska. Det är förskolans uppgift att bidra till att dessa barn får möjlighet att utvecklas både i det svenska språket och i sitt modersmål. Det är i förskoleåldern som språkutvecklingen är som mest intensiv. Det är dessutom så att barn som har goda kunskaper i sitt modersmål har bättre förutsättningar för att lära sig ytterligare ett språk. På så vis gynnas även kunskapsutvecklingen i svenska språket av en satsning på modersmål.

Nästan alla kommuner har barn med ett annat modersmål än svenska i förskolan. Trots detta ges stöd i modersmålet endast i ett åttiotal av Sveriges 290 kommuner. År 2008 fick endast 18 procent av barnen som har ett annat modersmål än svenska modersmålsstöd. Under 1980-talet fick däremot omkring 60 procent av de aktuella barnen modersmålsstöd. I förskoleklassen och

Fel! Okänt namn på

grundskolan får över hälften av alla berättigade barn modersmålsundervisning i dag. Många kommuner hade 2002 avvecklat modersmålsstödet helt. Modersmålsstödet är i dag reglerat i läroplanen där det står att ”förskolan ska sträva efter att varje barn som har ett annat modersmål än svenska utvecklar sin kulturella identitet samt sin förmåga att kommunicera såväl på svenska som på sitt modersmål”. Men denna skrivning räcker uppenbarligen inte till för att garantera att barnen får den hjälp som de borde få. Skolverket har därför vid flera tillfällen rekommenderat regeringen att förtydliga kravet på kommunerna att anordna modersmålsstöd i förskolan för barn med annat modersmål än svenska. Miljöpartiet anser därför att rätten till modersmålsstödet måste regleras i lag.

Regeringen bör därför återkomma med ett lagförslag angående detta.

Fritidshem

Cirka hälften av alla 6–12-åringar och 80 procent av 6–9-åringarna var 2009 inskrivna i fritidshem. Tio år tidigare var det 39 respektive 62 procent. Skolverkets siffror visar dessutom att gruppstorlekarna i fritidshemmen fortsätter att öka. År 2009 var det 37 barn per avdelning. 10 år tidigare var den siffran 29 barn. Dessutom minskar personaltätheten. Skolverket påpekar att det finns stora kvalitetskillnader mellan fritidshemmen, både mellan och inom kommunerna. Vi i Miljöpartiet värnar om att alla barn, oavsett var de bor, ska ha rätt till fritidshem med bra och fungerande verksamhet. Det är en viktig del av deras fritid.

Barn vars föräldrar är arbetslösa har i dag inte rätt till plats på fritidshem. När maxtaxereformen infördes 2001 fick förskolebarn rätt till förskola eller familjedaghem om en förälder är arbetslös, men motsvarande infördes inte för skolbarn. Vi vill att alla barn i åldern 6–12 år ska behandlas lika och ha rätt till skolbarnsomsorg, oberoende av vad föräldern gör. Barn ska inte gå miste om en viktig verksamhet och sitt sociala sammanhang för att föräldrarna blir utan arbete.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med en utredning och förslag till åtgärder angående vad som anförts ovan om situationen på fritidshemmen.

Bättre inomhusmiljö

Miljön i skolan är ett stort problem. På alltför många håll är lokalerna smutsiga, slitna och ibland till och med mögliga. Ofta är ljudnivån för hög. En bra skolmiljö är en förutsättning för en bra skola. En god arbetsmiljö främjar elevernas hälsa, och trevliga och fräscha lokaler gör det roligare att gå till skolan. En lugn miljö gör det lättare att koncentrera sig. Att satsa på bra skolmiljöer är att ge barn och ungdomar de bästa förutsättningarna att växa och utvecklas. Trots att arbetsmiljölagen har omfattat skolan i snart 20 år är miljön i många skolor oacceptabel.

Fel! Okänt namn på

Vilken vuxenarbetsplats skulle acceptera smutsiga toaletter utan papper och tvål, och där man riskerar att få dörren uppryckt? Eller få sitta på helspänn med en kollega utanför som vakt för att dörren saknar lås? Men vardagen för många elever är så. Vi anser att det är en mänsklig rättighet att kunna gå på toaletten under sin arbetsdag. Skolledningen måste ta ansvar för att toaletterna är rena och har både toalettpapper och tvål samt går att låsa.

Problemet med brister i arbetsmiljön finns även i förskolor, fritidsgårdar och många andra lokaler för idrott och föreningsverksamhet där barn vistas. Vi vill därför avsätta speciella resurser för att rusta upp landets skolor och förskolor. Det kan vara i form av ett ROT-bidrag riktat till offentliga byggnader som barn vistas i.

Barnomsorg på obekvämlig arbetstid

I dag erbjuder bara cirka hälften av alla kommuner barnomsorg på obekvämlig arbetstid. Kommunerna är inte skyldiga att erbjuda nattomsorg eller omsorg på helger. Detta ställer självklart till problem för alla de föräldrar som arbetar kvällar, nätter och helger, vilket är vanligt inom till exempel vården och industrin. Ett extra stort problem blir det för ensamstående föräldrar. Även föräldrar där båda arbetar inom kulturvärlden har problem eftersom deras arbetstid ofta är på kvällen efter att den ordinarie förskolan har stängt. Arbetslösheten bland ensamstående föräldrar är högre än bland övriga. Att inte kunna få barnomsorg som motsvarar ens arbetstider får inte vara ett hinder för en ensamstående förälder att ta ett jobb. Miljöpartiet anser att kommunen ska vara skyldig att ordna barnomsorg på obekvämlig arbetstid. Därför ska kommunerna även vara skyldiga att erbjuda nattomsorg och omsorg på helgerna. Detta bör regeringen återkomma om.

Familjens ekonomi

En av de bestående konsekvenserna av 1990-talskrisen är att en substantiell barnfattigdom etablerat sig i Sverige. I den senaste finanskrisen förvärrades problemet, barnfattigdomen växte och familjerna som lever i en ekonomiskt utsatt situation blev relativt sett fattigare. Barn som växer upp i fattigdom löper större risker än andra barn att drabbas av sociala problem som ohälsa, kriminalitet eller arbetslöshet. Därför driver Miljöpartiet en ekonomisk politik för att minska klyftorna och förbättra villkoren för de ekonomiskt mest utsatta, bland annat genom att värna trygghetssystemen och reformera dem på sådant sätt att fler garanteras en grundläggande ekonomisk trygghet.

Höjt bostadsbidrag för ensamstående

Ensamstående föräldrar har ofta en ekonomiskt svårare situation än andra. Det gäller särskilt för dem som arbetar i yrken där löneläget är lägre, vilket gäller många kvinnor. För att förbättra deras situation ekonomiskt vill vi göra en höjning av det särskilda bidraget, som utgör en del av bostadsbidraget, med 300 kronor per månad. Höjningen av det särskilda bidraget är ett träffsäkert sätt att förbättra situationen för alla föräldrar med låga inkomster, men omfattar i praktiken särskilt de ensamstående med låga inkomster.

Kriterierna i bostadsbidraget behöver ändras för att bli mer generösa för ensamstående föräldrar. I dag delar separerade föräldrar på ansvaret för barnen i större utsträckning än tidigare. Det borde då vara rimligt att båda föräldrarna har samma möjlighet till bostadsbidrag oavsett var barnen är skrivna.

Regeringen bör tillsätta en utredning angående vad som beskrivs ovan.

Hemstöd för ensamstående föräldrar

Ensamföräldrar och deras barn är särskilt utsatta. Detta gäller framför allt vid sjukdom. I en situation där barnet eller föräldern är mycket sjuk finns ingen möjlighet för ensamföräldern att exempelvis handla eller städa i hemmet. I nuläget är man helt beroende av att familj eller vänner har möjlighet att hjälpa till. Det är inte alla som har ett sådant nätverk. I dessa situationer borde det vara möjligt för ensamstående föräldrar att få hjälp med det allra viktigaste. Vetskapen om att det går att få hjälp om man blir sjuk besparar många ensamstående föräldrar en hel del oro. På sikt vill vi därför se att ett pilotprojekt genomförs i tre kommuner för att därefter utvärderas. Projektet innebär att ensamföräldrar vid egen eller barnets sjukdom får rätt till hemstöd, en tjänst motsvarande hemtjänsten för äldre, till en rimlig kostnad.

Vräkning av barn

Barn ska inte behöva tvingas lämna sitt hem på grund av föräldrarnas ekonomiska situation. För nästan alla barn är hemmet en trygg plats. Att familjen står utan bostad påverkar barnen på alla tänkbara sätt och skapar en enorm otrygghet och osäkerhet. Vi vill därför att lagen ändras så att det inte ska vara möjligt att vräka familjer med barn. Föräldrarnas ekonomiska situation ska inte kunna påverka barnen på ett så dramatiskt sätt. Socialtjänstlagen bör också ändras så att den innehåller obligatoriska åtgärder när vräkning eller bostadslöshet av andra orsaker hotar barnfamiljer. Det är viktigt att insatserna görs på ett tidigt stadium och att barnfamiljer erbjuds stöd med att hantera ekonomin och lösa ekonomiska problem innan skulderna blir så stora att de inte går att hantera. Sedan 1 januari 2008 för Kronofogdemyndigheten statistik över hur många avhysningar som berör barn som förekommit i varje kommun. Syftet är att siffrorna ska minska. För det första halvåret 2009 ser

Fel! Okänt namn på

de också ut att göra det. Det viktigaste är att se till att barnfamiljer inte hamnar i en så akut situation att en avhysning är aktuell.

Regeringen bör återkomma med ett förslag för att förstärka lagstiftningen kring vräkning av barn.

Utsatta barn Socialtjänsten

När ett barn far illa är det viktigt att socialtjänsten kan ingripa i tid. För barnets skull är det viktigt med tidiga insatser och stöd till familjer med problem för att, så långt det är möjligt, undvika omplacering. De som fattar beslut om eventuell omplacering ska inte ha något annat än barnets bästa som grund för beslutet. Frivilliga insatser och stöd kan förhindra behov av tvångsomhändertagande. Det är också viktigt att den som anmäler vet att anmälan tas på allvar och leder till handling.

Barnkompetensen hos socialtjänsten behöver i de flesta kommuner förbättras. Det krävs särskilda kunskaper och lyhördhet för att kunna samtala med barn. Barn tar tid på sig för att berätta och känner först av om personen är förtroendegivande och orkar lyssna till deras berättelse. Det är viktigt att barnen vet att de kan lita på vuxenvärlden. Samhället ska komma till barnen och inte tvärtom. Det är samhällets skyldighet att sluta upp kring barn och unga som behöver hjälp.

Barnskyddsutredningen som presenterades i juli 2009 föreslår att en socialsekreterare ska ha som uppgift att fungera som kontakt till omhändertagna barn. Den personen ska enbart ha kontakt med barnet och inte vara inblandad i kontakten med familjehemmet för att helt och hållet kunna stå på barnets sida. Personen ska även besöka familjehemmet för att se hur barnet har det och hur det mår. I utredningen påpekar man att det är viktigt att kontaktpersonen ser till att tala enskilt med barnet. Vi tycker att det är ett utmärkt förslag som skulle stärka barn som är omhändertagna och minska risken för att de far illa. I en del kommuner finns redan en socialsekreterare med detta ansvar.

Regeringen bör återkomma med ett förslag i enlighet med vad Barnskyddsutredningen föreslår såsom beskrivs ovan.

Barnahus

Ett barnahus är ett ställe där olika myndigheter samverkar för att ta hand om barn som blivit utsatta för våld eller sexuella övergrepp. Ett barn som blivit utsatt för övergrepp ska inte behöva träffa flera olika myndigheter och upprepa sin berättelse för okända personer. På barnahuset ska miljön vara anpassad för barn så att de känner sig trygga och kan få stöd för att bearbeta sina upplevelser. All personal som jobbar på barnahuset ska vara utbildade i att möta barn i svåra situationer. Under 2006 och 2007 bedrevs en försöksverk-

samhet med så kallade barnahus på sex orter i Sverige. Den verksamheten är nu utvärderad och erfarenheterna är övervägande positiva. Stödet till utsatta barn har förbättrats och barns ställning i rättsprocessen har stärkts. Miljöpartiet anser nu att etableringen av barnahus bör ske över hela landet. Det skulle behövas minst ett i varje län och fler kring storstäderna. Det ska dock finnas en öppenhet för att det på vissa platser kan finnas särskilda skäl för att organisera verksamheten på annat sätt, för att inte slå sönder annat uppbyggt arbets-sätt som kan vara lika bra ur ett barnperspektiv. Det är av stor vikt att barnen inte behöver resa så långt för att komma till ett barnahus. Regeringen bör återkomma med ett förslag för att påskynda utvecklingen av uppbyggandet av barnahus.

Barns rätt till eget biträde

Enligt en paragraf i föräldrabalken som infördes i mitten av 1990-talet ska den som utför utredningar i mål om vårdnad, boende och umgänge ta reda på barnets inställning och redovisa den för rätten. Enligt föräldrabalken har barn också rätt att komma till tals. Barnombudsmannens undersökningar visar att lagstiftningen inte har fått önskad effekt. Mer än tio år efter att den trädde i kraft finns bara uppgifter om att barn har fått komma till tals i drygt hälften av utredningarna om vårdnad, boende och umgänge. Miljöpartiet anser att barn ska ha rätt till eget offentligt biträde i mål som rör vårdnad, boende och umgänge för att säkerställa att barnet kommer till tals och att barnets intressen tas tillvara. Den personen ska ha särskilda kunskaper i hur man pratar med barn så att det blir tydligt vad barnet har för behov och önskemål. Ett sådant system finns redan när det gäller LVU, lagen om vård av unga, och fungerar ofta väl. Vi anser också att barnets biträde endast ska företräda barnet och se till barnets behov och till exempel inte medla mellan föräldrarna.

Barnkompetens i rättsväsendet

Alltför ofta får vi signaler om att kunskapen om barn inom rättsväsendet är för dålig. Till exempel saknas det i många fall metoder för att höra barn, möjligheter att videospela samtal samt samtalsrum anpassade för barn. Barns berättande tar tid och kräver mycket tålamod av den som lyssnar. Barn läser av vad vuxna orkar höra och om de har tid och förmåga att lyssna. Att få barn att våga berätta är en långsam process som kräver stor kunskap i barnpsykologi. I vissa fall har domstolar samt polis- och åklagarmyndigheter tagit denna uppgift på allvar och vidareutbildat berörd personal för att få bättre barnkunskap. Domstolar där personalen är mer insatta dömer mer initierat än de som saknar kunskap. Alla barn ska ha den rätten.

De som arbetar med misshandlade kvinnor och deras barn vittnar om att vissa advokater förstår problematiken, andra inte alls. De beskriver också att det är en stor skillnad i hur polisen och socialtjänsten jobbar, beroende på om man är insatt i problematiken eller inte. Särskilda familjevåldsenheter inom

Fel! Okänt namn på

polisen, med gemensamma utbildningsinsatser, har på ett storartat sätt underlättat arbetet. Likartade satsningar behövs även inom socialtjänsten.

Ett ytterligare grepp är att inrätta familjedomstolar med specifika kunskaper inom familjeärenden. Utbildningar och ökad erfarenhet skulle öka kompetensen så att barn i fortsättningen slipper ta konsekvensen av ett rättssystem som inte har tillräckligt med kunskap om hur villkoren för utsatta barn kan se ut. Regeringen bör ta initiativ till att barnkompetensen ökar inom rättsväsendet.

Barn som bevittnat våld mot nära anhörig

Rädda Barnen uppskattar att mellan 100 000 och 190 000 barn i Sverige bevittnar våld i familjen, men mörkertalet är stort. Dessa barn har i dag en svag ställning i rättsprocessen. Ett slag mot en nära anhörig är även ett slag mot barnet. Ett barn som har sett sin mamma eller pappa bli slagen anses inte som brottsoffer i processuell mening, trots att barnet till följd av den brottsliga gärningen ofta har vållats påtaglig skada. Vi anser att ett barn som tvingats se en närstående misshandlas är ett brottsoffer och också ska ses som ett sådant i den juridiska processen. Barnet ska anses vara målsägande och kunna föra sin skadeståndstalan i brottmålsprocessen. Om barnet betraktas som målsägande måste polisen ta med barnets upplevelser, och inte bara de vuxnas, i utredningen. Som målsägande har barnet möjlighet att ha ett juridiskt biträde som för hans eller hennes talan under rättsprocessen. Vi vill att lagen ändras så att barn som upplever våld mot en närstående ska betraktas som brottsoffer och därmed ha målsägandeställning i rättsprocessen.

Regeringen bör utreda vad som beskrivs ovan.

Familjerådslag

Familjerådslag är ett sätt att fatta beslut om och planera insatser för barn och ungdomar med problem genom att engagera det egna nätverket inom ”den utvidgade familjen”. Tanken är att det är människor i barnets närhet som bäst känner personen och kan komma med de bästa lösningarna. Socialarbetare kan aldrig vara experter på den enskilda människans problem, det är den enskilde tillsammans med sitt nätverk som är expert på sitt liv. Socialarbetaren har generella kunskaper och erfarenheter att erbjuda samt även tillgång till samhällets resurser.

Familjerådslag har fått ett blandat mottagande och en blandad genomslagskraft. År 2002 genomförde Socialstyrelsen en uppföljning och utvärdering av familjerådslagsmodellen. I utredningen skriver man att förväntningarna på familjerådslagen bara delvis har infriats men att det är för tidigt att döma ut modellen. Vi vill att Socialstyrelsen får ett nytt uppdrag att göra en översyn över familjerådslagsmodellen och att återkomma med förslag på hur den bättre kan användas i socialtjänstens arbete. Det behövs riktlinjer för när modellen är tillämpbar och när den inte är det.

Barn i asylprocessen

Barn kan ha egna asylskäl. Barn kan ha bevittnat händelser som gör att de fått så kallade posttraumatiska stressyndrom. De kan ha blivit vittnen till att pappan dödats eller förts bort eller att mamman våldtagits. Tillståndet riskerar att försämrats kraftigt om barnen avvisas tillbaka till hemlandet. I asylprocessen måste därför även barnen utredas, och strävan från Migrationsverkets sida måste vara att ge alla en rättvis prövning. Det är bra att Migrationsverket vidtagit åtgärder för att stärka barnkompetensen bland sina anställda, men vi menar att det fortfarande inte fungerar tillfredsställande, framför allt då portalparagrafen inte ges tillräcklig tyngd. Barnens egna skäl ska alltid tas på allvar och prövas för sig och inte ingå i någon av föräldrarnas ärende.

Barn som befinner sig i asylprocessen är särskilt utsatta. De behöver information om vilka rättigheter de har och vem som tillvaratar dem. Fortfarande är barn ofta osynliggjorda i asylprocessen och har inte möjlighet att komma till tals. Miljöpartiet anser inte att barnkonventionens portalparagraf, tillika utlänningslagens 1 kap. 1 §, om att sätta barnets bästa i främsta rummet, eller konventionens artikel 12–15 om barns rätt att bli hörda i asylprocessen, är tillgodosedda på ett tillfredsställande sätt.

Därför bör regeringen ge Migrationsverket i uppdrag att förbättra barnens situation i asylprocessen enligt vad som beskrivs ovan.

Barns hälsa och ohälsa

Barns rätt till vård

När ett barn har skilda föräldrar med gemensam vårdnad behövs i dag tillåtelse från båda föräldrarna för att ett barn ska kunna söka vård. Detta kan ibland utgöra ett stort hinder för barn som behöver vård. Det kan till exempel handla om att den ena föräldern inte vill att barnet ska få träffa en psykiatriker. Vi vill att detta hinder luckras upp, så att det blir möjligt för var och en av föräldrarna att söka vård för barnet.

Regeringen bör återkomma skyndsamt med ett förslag angående detta.

Barns läkemedelsanvändning

Förskrivningen av antidepressiva läkemedel till barn ökade kraftigt under 1990-talet och första halvan av 2000-talet för att nu minska något. Orsakerna till ökningen var att det tidigare inte fanns antidepressiva läkemedel för barn. Att det nu minskar beror förhoppningsvis på att man har insett riskerna med att ge barn läkemedel som inte är utprovade på barn. Men det är fortfarande ett stort problem att så många barn behöver antidepressiva läkemedel för att må bra.

Fel! Okänt namn på

En kartläggning av barns läkemedelsanvändning som görs på uppdrag av Läke-medelsverket visar på stora brister. Många av de läkemedel som man ger till barn är inte utprovade för barn. Det innebär att läkarna måste utgå från dosen man ger till vuxna och räkna om det till barnets kroppsvikt. Men barns kroppar fungerar inte som vuxnas och reagerar kanske inte alls på samma sätt. Cirka 75 procent av alla läkemedel som förskrivs till barn saknar dokumentation i FASS. Ett exempel på förskrivning till barn som saknar vetenskapligt stöd och dokumentation i FASS är sömnmedel och lugnande läkemedel till barn. För att samla dokumentation om hur barn påverkas av läkemedel föreslår vi i Miljöpartiet att man inför ett barn-FASS.

Regeringen bör utreda möjligheterna att ta fram ett barn-FASS.

Flexibel åldersgräns mellan BUP och vuxenpsykiatri

Ungdomar befinner sig mitt emellan barndom och vuxenliv. Gränsen är flytande och varierar mellan individerna. Likadant är det inom psykiatrin, och ofta uppstår kontinuitetsbrott i kontakt och arbetssätt. Åldersgränsen mellan BUP och vuxenpsykiatri är i allmänhet 18 år. Redan 1998 förordade utredningen Det gäller livet (SOU 1998:31) en mer flexibel åldersgräns och pekar på de svårigheter som finns med en fast åldersgräns. Vi menar att en gräns inte kan vara fast utan behöver vara flexibel mellan 18 och 25 år för att förhindra onödiga avbrott och förflyttningar i känsliga perioder. Man måste vid en sådan förändring noggrant följa konsekvenserna och ansvarsfördelningen och genomföra den på ett sätt så att inga ungdomar faller mellan stolarna. Regeringen bör skyndsamt återkomma till riksdagen med ett förslag angående detta.

Asylsökande barn

Asylsökande barn har i dag tillgång till terapeutisk vård, men det fungerar inte tillfredsställande. Det är av stor vikt att den rätten säkerställs. Även barn som lever gömda ska ha den rätten. Barnkonventionen ger alla barn rätt till hälso- och sjukvård och utbildning för att kunna utvecklas. FN:s barnrättskommitté har kritiserat Sverige för att inte leva upp till denna rätt. I jämförelse med svenska barn har flyktingbarn procentuellt högre psykisk ohälsa på grund av tidigare händelser. Det är viktigt att de känner sig trygga och säkra och kan lita på människor till exempel under en vistelse på sjukhus. Det har förekommit att barn ryckts upp ur sjukhussängen för att avvisas. Det krävs också att personal inom hälso- och sjukvården och skolan inte anmäler till polisen att dessa barn vistas där.

Även barn som lever gömda måste få chansen att bearbeta det som hänt. Regeringen bör säkerställa att asylsökande barn snabbt får tillgång till terapeutisk vård om så behövs.

Papperslösa barn

Många föräldrar vågar inte på grund av rädsla för att bli angivna ta med barnen till den offentliga vården, så trots att gömda barn har rätt till sjuk- och hälsovård finns det en risk att de inte får tillgång till vård på grund av föräldrarnas rädsla.

Barn kan också fara illa på grund av t.ex. föräldrars fysiska eller psykiska ohälsa. När föräldrar själva är svårt sjuka är det inte ovanligt att de brister i sin förmåga till ett gott föräldraskap. Därför är det inte förenligt med barnens bästa att inte behandla barnens föräldrar så att de kan fungera som föräldrar, t.ex. vid psykisk ohälsa eller sjukdom.

Barn som är asylsökande har laglig rätt till all vård på samma villkor som barn bosatta i Sverige. Detsamma gäller papperslösa barn som har varit asylsökande. Skyldigheten för landstingen att ge barn som varit asylsökande all vård infördes år 2000 genom ett avtal mellan staten och landstingen, men lagfästes 2008. För papperslösa barn som inte har varit asylsökande gäller dock precis som för vuxna att bara akut vård till fullt pris garanteras i lagen. Även vissa barn kan alltså helt lagligt nekas vård i Sverige.

Att landstingen inte är skyldiga att erbjuda mer än en viss vård, betyder inte att det är förbjudet att erbjuda mer. Landstingen får dock bara ekonomisk ersättning från staten för den vård som regleras i lag. Eftersom det är svårt att tolka vad som är omedelbar vård och vilken vård som inte kan anstå, varierar det från landsting till landsting och från klinik till klinik och till och med från vårdpersonal till vårdpersonal vilken vård asylsökande och papperslösa faktiskt får tillgång till. Även betalningsrutinerna varierar. En del vårdgivare avskriver stora räkningar till medellösa personer, medan andra låter kraven gå till indrivning, som kan verkställas när personen eventuellt får uppehållstillstånd.

Läkare och andra personer eller organ som tillhandahåller hälso- och sjukvård har ett samlat ansvar för att erkänna och upprätthålla dessa rättigheter. Närhelst lagstiftning, regeringsåtgärder eller annan administration eller institution förnekar en patient dessa rättigheter, bör läkare vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa eller återupprätta dem.

1. Rätt till medicinsk vård av god kvalitet.
 - a) Varje patient har, utan åtskillnad, rätt till lämplig medicinsk vård.
 - b) Varje patient har rätt att bli behandlad av en läkare som patienten vet är fri att göra egna kliniska och etiska bedömningar utan inblandning utifrån.
 - c) Patienten ska alltid bli behandlad på det sätt som bäst gynnar honom eller henne. Den behandling som ges ska uppfylla allmänt vedertagna medicinska principer.

Regeringen bör återkomma med ett förslag hur papperslösa barn och deras vårdnadshavare ska få tillgång till vård.

Fel! Okänt namn

Ensamkommande barn

Definitionen av ensamkommande flyktingbarn är en person under 18 år som kommit till Sverige och sökt asyl utan sina föräldrar eller annan legal vårdnadshavare. I realiteten är de allra flesta ungdomar i åldern 13–18 år och andelen pojkar är cirka 80–85 procent. När det talas om ensamkommande flyktingbarn handlar det oftast om pojkar i övre tonåren. Men hur verkligheten ser ut för dessa ensamkommande unga vet vi ganska lite om, och vi vet ännu mindre hur flickorna mår och hur deras livssituation ser ut. Vi menar att regeringen bör utreda de ensamkommande barnens situation och hälsoaspekter med ett tydligt könsperspektiv. Om detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

År 2009 kom 2 250 ensamkommande barn till Sverige. Prognosen för 2010 torde ligga i samma storleksordning. Nio ankomstkommuner tar först emot barnen, som sedan slussas vidare till kommuner som har avtal med Migrationsverket. Tyvärr har inte alla Sveriges kommuner avtal med Migrationsverket, vilket gör att de tillfälliga boendena i ankomstkommunerna kan bli allt annat än tillfälliga. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

Miljöpartiet anser att dessa barn behöver ett bra bemötande där stöd, uppmuntran och hjälp ger dem en möjlighet att ta vara på sin enorma drivkraft, en möjlighet att lära sig svenska snabbt och en möjlighet att komma in i samhället. Sverige måste garantera att barns rättigheter inte åsidosätts. Det är inte rimligt att grundläggande rättigheter för barn – som skall gälla alla oavsett härkomst – inte gäller för dem som har det kanske allra svårast och är mycket utsatta.

Stockholm den 27 oktober 2010

Maria Wetterstrand (MP)

Peter Eriksson (MP)

Agneta Luttröpp (MP)

Stina Bergström (MP)

Bodil Ceballos (MP)

Tina Ehn (MP)

Jonas Eriksson (MP)

Gustav Fridolin (MP)

Mehmet Kaplan (MP)

Annika Lillemets (MP)

Valter Mutt (MP)

Kew Nordqvist (MP)

Peter Rådberg (MP)

Magnus Ehrencrona (MP)

Jabar Amin (MP)

Agneta Börjesson (MP)

Esabelle Dingizian (MP)

Gunvor G Ericson (MP)

Maria Ferm (MP)

Ulf Holm (MP)

Helena Leander (MP)

Jan Lindholm (MP)

Lise Nordin (MP)

Åsa Romson (MP)

Mikaela Valtersson (MP)